

Κανιβαλισμός για αρχάριους: μια ματιά στο «νέο λύκειο»

του barikat

Η νέα απόπειρα μεταρρύθμισης με κέντρο την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν μία μεμονωμένη κυβερνητική πρωτοβουλία. Αντιθέτως, στοχεύει στη διαμόρφωση νέων όρων μέσω των οποίων ο εκπαιδευτικός μηχανισμός θα συμβάλει στην αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είναι που η συγκεκριμένη παρέμβαση αποτελεί οργανικό κομμάτι του σχεδίου της εσωτερικής υποτίμησης, ενώ ταυτόχρονα βαθιάει την διαδικασία της εκπαιδευτικής αναδιάρθρωσης, η οποία δεν περίμενε το μνημόνιο και την κρίση (από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μπορούμε να ανακαλέσουμε μια σειρά από μάχες γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα).

Ο συγκεκριμένος νόμος όμως, την ίδια στιγμή που συνεχίζει την διαδικασία αναδιάρθρωσης αποτελεί μία κεντρική τομή σε αυτή. Η τομή αυτή δεν παράγεται μόνο από τις ρυθμίσεις του νόμου, αλλά και από την πραγματικότητα μέσα στην οποία αυτές θα εφαρμοστούν. Από την αστάθμητη συνάντηση δηλαδή του σχεδίου της εκπαιδευτικής αναδιάρθρωσης (που αποτελούσε μία όψη επιλεκτικής υποτίμησης σε βάρος της νεολαίας), με την πραγματικότητα που διαμορφώνει η κρίση. Είναι τελείως διαφορετική η δυναμική και τα αποτελέσματα που μπορεί να παράγει μία παρόμοια κυβερνητική πρωτοβουλία π.χ. το 1998 (Αρσένης) με αυτή του 2013. Η πραγματικότητα που έχει κωδικοποιηθεί ως «χαμένη γενιά» (ανεργία, επισφάλεια, μετανάστευση), ορίζει ένα εκρηκτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υλοποιείται πλέον η εκπαιδευτική αναδιάρθρωση.

Πόσους μαθητές μπορεί να χωρέσει το «νέο λύκειο»;

Το γεγονός ότι η συγκεκριμένη παρέμβαση έχει ως στόχο να αποτελέσει μια τεράστια τομή στην μέχρι τώρα πραγματικότητα του εκπαιδευτικού μηχανισμού αποτυπώνεται ήδη από τις δύο πρώτες προτάσεις της αιτιολογικής έκθεσης του νομοσχεδίου:

«Τα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια (από τη μεταπολίτευση και μετά), το ζήτημα του Λυκείου, και το συνδεδεμένο με αυτό, ζήτημα των εισαγωγικών εξετάσεων αποτέλεσε σημείο αιχμής της εκπαιδευτικής πολιτικής όλων των κυβερνήσεων. Η εκτενής συζήτηση που το ζήτημα αυτό διαχρονικά έχει προκαλέσει, οφείλεται κατά βάση στο γεγονός ότι για πολλές δεκαετίες η ελληνική κοινωνία είδε την εκπαίδευση των παιδιών της και την εισαγωγή τους στην ανώτατη εκπαίδευση ως το όχημα μιας μοναδικής ευκαιρίας για ανοδική κοινωνική κινητικότητα.»

Χωρίς να λέγεται ρητά (ακόμα), είναι φανερό ότι αυτό που «είδε για πολλές δεκαετίες η ελληνική κοινωνία», δηλαδή «την εκπαίδευση των παιδιών της και την εισαγωγή τους στην ανώτατη εκπαίδευση ως το όχημα μιας μοναδικής ευκαιρίας για ανοδική κοινωνική κινητικότητα», ανήκει πλέον στο παρελθόν. Αυτό μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα: ότι υπάρχουν νέες ευκαιρίες για «ανοδική κοινωνική κινητικότητα» (π.χ. οργανωμένο έγκλημα;) ή ότι περιορίζονται και λιγοστεύουν αυτές οι δυνατότητες. Δηλαδή ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας γίνεται ακόμα πιο σκληρός. Κάτι που συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει η δυνατότητα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση να αναπαράγεται με τους μαζικούς όρους

που το έκανε μέχρι σήμερα (σε αυτή ακριβώς την κατεύθυνση κινήθηκε άλλωστε και το «σχέδιο Αθηνά»).

Στην συγκεκριμένη παρέμβαση όμως ο αποκλεισμός από την τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί την ίδια στιγμή μέσο και σκοπό. Ας παρακολουθήσουμε την αιτιολογική έκθεση: «Οι μαθητές σε ποσοστό 75% επιλέγουν το γενικό λύκειο και σε ποσοστό 25% επιλέγουν τις δομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης». Η συγκεκριμένη πρόταση φαίνεται να είναι αξιολογικά ουδέτερη. Μία απλή αναφορά ποσοστών. Τα πράγματα όμως δεν είναι έτσι. Όχι μόνο γιατί ειδικά σε ένα τέτοιο κείμενο δεν θα μπορούσε να υπάρξει μια ουδέτερη τεκμηρίωση, χωρίς να θέλει να οδηγήσει σε συγκεκριμένο συμπέρασμα. Διαβάζουμε στην συνέχεια:

«Η σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στις παρούσες συνθήκες, εν μέσω μιας πρωτοφανούς κρίσης η οποία έχει εκτινάξει τα ποσοστά ανεργίας των νέων σε δυσθεώρητα ύψη και η αναμόρφωση επαγγελματικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει έναν βασικό άξονα αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας.»

Το συμπέρασμα είναι τώρα καθαρό. Αν θέλουμε να μειώσουμε την ανεργία των νέων οφείλουμε να ανατρέψουμε την αναλογία 75% - 25% μεταξύ γενικού λυκείου και τεχνικής εκπαίδευσης. Τα ποσοστά προφανώς αναφέρονται σε αυτούς που θα καταφέρουν να μείνουν στην εκπαίδευση, καθώς η μαθητική διαρροή μετατρέπεται πλέον σε οργανικό κομμάτι του εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Άρα χρειαζόμαστε μια μεταρρύθμιση η οποία θα διώξει τους μαθητές και τις μαθήτριες από το γενικό λύκειο και θα τους στείλει στην τεχνική εκπαίδευση (μαζί με αυτούς που θα στείλει κατευθείαν στην αγκαλιά της μαύρης εργασίας ή σε νέες και παλιές μορφές παραβατικότητας). Αυτά τα κριτήρια έρχεται να υπηρετήσει το σχέδιο «τρία χρόνια πανελλαδικές και εξετάσεις σε 39 μαθήματα». Είναι φανερό ότι σε αντίθεση με τους κυβερνητικούς θρήνους για τον «αυτόνομο εκπαιδευτικό ρόλο που το λύκειο οφείλει να έχει» [1], έχουμε μπροστά μας ένα σχέδιο που κοιτάει πολύ πιο μακριά από τους τέσσερεις τοίχους του σχολείου.

Ανασφάλιστη εργασία από τα 18 – τον πόλεμο τον ζούμε κάθε μέρα εδώ

Όπως αναφέραμε και εισαγωγικά, με τον συγκεκριμένο νόμο επιχειρείται να γίνει μία κεντρική τομή στους όρους με τους οποίους αναπαράγεται η εργατική δύναμη μέσα από τον εκπαιδευτικό μηχανισμό. Κατάργηση του μαζικού μοντέλου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μαζική στροφή στην τεχνική εκπαίδευση σε επίπεδο δευτεροβάθμιας.

Μια ματιά στις ειδικότητες που προσφέρονται στην τεχνική εκπαίδευση, δείχνει ότι έχουμε να κάνουμε με ειδικότητες ή υποκατηγορίες ειδικοτήτων που σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχονται από τα ΤΕΙ. Γιατί λοιπόν να έχουμε μαθητές και μαθήτριες που τελειώνουν το γενικό λύκειο και στην συνέχεια σπουδάζουν άλλα τέσσερα χρόνια, αντί να τους στέλνουμε κατευθείαν στην τεχνική εκπαίδευση;

Η συγκεκριμένη επιλογή δεν αποτελεί μια λογιστική επιλογή λιτότητας, για να μειωθούν απλά οι δημόσιες δαπάνες. Είναι μια βαθιά ταξική επιλογή για την υποτίμηση της εργασίας. Παράλληλα η κατάργηση στην δημόσια τεχνική εκπαίδευση όλων των ειδικοτήτων που σχετίζονται με τους τομείς υγεία/πρόνοια (τομέα που ακολουθούσε πάνω από το 30% των μαθητών και μαθητριών) και γραφικές τέχνες, δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερο χώρο σε

ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα για την διεύρυνση της κερδοφορίας τους.

Οι αλλαγές στην τεχνική εκπαίδευση έρχονται να ολοκληρωθούν με την «τάξη μαθητείας», η οποία πάντα σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση «αποτελεί σημαντικότερη καινοτομία, αφού το ζητούμενο πάντα ήταν η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας». Με τη συγκεκριμένη παρέμβαση έχουμε την «μαθητεία», με επίσημους πλέον όρους, στην ανασφάλιστη εργασία ήδη από το σχολείο. Όλα αυτά μέσα σε μία «φιλόξενη» αγορά εργασίας χωρίς ρατσιστικές διακρίσεις (η επισφάλεια δεν κοιτάει γλώσσα και χρώμα) κάτω από το άγρυπνο πνεύμα της «οικονομικής αστυνομίας» (μπάτσοι δηλαδή). Άλλο ένα δωράκι σε όλους όσους συνεχίζουν «να κάνουν την κρίση ευκαιρία».

Ανεργία: «δουλειές υπάρχουν, εσείς δεν έχετε τις δεξιότητες»

Βασικό επιχείρημα για την νομιμοποίηση της απαραίτητης στροφής προς την τεχνική εκπαίδευση σε επίπεδο λυκείου, αποτελεί ο στόχος της μείωσης της ανεργίας. Το συγκεκριμένο επιχείρημα υποστηρίζει ότι με τα κατάλληλα εφόδια σε επίπεδο γνώσεων και τεχνικής, μπορούμε να μειώσουμε την ανεργία των νέων. Για να το πούμε λίγο διαφορετικά, ισχυρίζονται δηλαδή ότι κάποιος είναι άνεργος γιατί δεν έχει τα κατάλληλα εφόδια έτσι ώστε να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και όχι επειδή δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας. Άλλη μία παραλλαγή της ατομικής ευθύνης για την ανεργία.

Δυστυχώς ή ευτυχώς όμως, το εκπαιδευτικό σύστημα ποτέ δεν μπορούσε ούτε μπορεί να δημιουργήσει με τέτοιους όρους θέσεις εργασίας. Αυτό το οποίο κάνει, είναι να κατανέμει τους εκπαιδευόμενους σε θέσεις που παράγει και αναπαράγει ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας. Με την σημερινή στροφή σε μία υποβαθμισμένη τεχνική εκπαίδευση, δεν θα λυθεί το πρόβλημα της ανεργίας των νέων. Απλά θα υπάρξει μια ολόκληρη γενιά που θα βγει στην αγορά εργασίας με ακόμα χειρότερους όρους. Και από κάτω μία, ακόμα χειρότερα, ψάχνοντας στον πάτο του βαρελιού το φως στο τούνελ.

Το κυνήγι του εσωτερικού εχθρού

Η εισαγωγή πανελλαδικών εξετάσεων και στις τρεις τάξεις του λυκείου, πέρα από το να «κατευθύνει» μεγάλο τμήμα μαθητών στην τεχνική εκπαίδευση (ή εκτός σχολείου συνολικά), θα έχει τρομακτικά αποτελέσματα και στην διαμόρφωση της αντίληψης των μαθητών που θα παραμείνουν στο γενικό λύκειο. Μία τόσο έντονη διαδικασία ανταγωνισμού και πίεσης θα αποτελέσει το σημαντικότερο μάθημα, με όρους μάλιστα καθημερινής πρακτικής. Ένα μάθημα «κοινωνικού κανιβαλισμού για αρχάριους». Τον συγκεκριμένο κανιβαλισμό λοιπόν η αιτιολογική έκθεση αντιλαμβάνεται ότι χρειάζεται να τον αιτιολογήσει και παράλληλα να του δώσει μία βάση νομιμοποίησης:

«Ορισμένοι μαθητές λόγω του ότι δεν διαθέτουν την προαπαιτούμενη γνωστική επάρκεια νοιώθουν μειονεκτικά αλλά και εκτός αυτού παρακωλύουν την απρόσκοπτη μάθηση των άλλων, φαινόμενο το οποίο στις μέρες μας έχει πάρει διαστάσεις και πρέπει να μας προβληματίσει. ...

Όσοι καταβάλουν κάποια προσπάθεια στο σχολείο δεν θα βρεθούν με το νέο σύστημα προ

εκπλήξεων.»

Το «νέο σχολείο» ξεκινάει με στόχο το κυνήγι του εσωτερικού εχθρού. Αυτού που «παρακωλύει την απρόσκοπτη μάθηση των άλλων». Την ίδια στιγμή όμως δίνει και μια ζεστή υπόσχεση σε όσους «προσπαθήσουν» ότι θα τα καταφέρουν. Η αποτυχία δεν μπορεί παρά να αποτελεί δείγμα τεμπελιάς και στους καιρούς που ζούμε χώρος για «τεμπέληδες» και «τζαμπατζήδες» δεν υπάρχει.

Αν έτσι ήρθαν τα πράγματα, έτσι δεν θα πάνε...

Μπροστά μας έχουμε ένα «νέο σχέδιο», ένα «νέο σχολείο» σε μια «Νέα Ελλάδα» των εκπλήξεων. Τι σχολεία μας επιφυλάσσουν, σε τι είδους γειτονιές, με ποιους δημόσιους χώρους; Τι θα γίνεται με αυτούς που «δεν δύνανται να καταβάλουν καμία προσπάθεια»; Τι ζωή θα ζει μια 17χρονη μαθήτρια που της λείπει ένα κρατικό έγγραφο και «λευκότητα» στο δέρμα; Σε ποια νηπιαγωγεία, παιδικούς σταθμούς, παιδικές χαρές; Η νεολαία που θα ζει «κάτω από τα ραντάρ» των στατιστικών τους, θα αντιμετωπίζεται από την αστυνομία ή από στρατοχωροφυλακή ναζιστικής επιρροής; Το μόνο στο οποίο θα έχει πρόσβαση αυτή η νεολαία θα είναι τα «ναρκωτικά της κρίσης»; Η αστική τάξη κλείνει τη στρόφιγγα της κοινωνικής κινητικότητας με το ένα χέρι και οργανώνει τα γκέτο της νέας εποχής. Γειτονιές με χρυσαυγίτες, μαφιόζους, αστυνομικούς, ασφαλίτες και πίσω τους μεσιτικά, ο Αλαφούζος, ο Ευαγγελάτος, ο συνασπισμένος εθνικός κορμός.

Όλα τα παραπάνω βέβαια τελούν συνεχώς υπό διακύβευση. Πάντα υπάρχει η δυνατότητα να ανατρέψουμε τους υπολογισμούς τους. Πάντα υπάρχει η δυνατότητα τα πράγματα να πάνε αλλιώς και αυτό που σχεδιάζεται ως ένα μαζικό σχολείο για την αμάθεια και τον ανταγωνισμό απλώς να αποτύχει. Έχει ξαναγίνει. Οι μαθητές/τριες, με τους δασκάλους τους, μπορούν να μετατρέψουν την μάχη για την σωτηρία του σχολείου σε ένα τεράστιο μάθημα αλληλεγγύης, αγώνα και συλλογικότητας. Ένα τεράστιο μάθημα όχι μόνο για μαθητές και καθηγητές, αλλά για όλους όσους σήμερα το έχουν ανάγκη, για όλους όσους σήμερα βλέπουν περισσότερο από ποτέ την ανάγκη για ριζική ανατροπή του συσχετισμού δύναμης στην κοινωνία.

[1] Διαβάζουμε στην αιτιολογική έκθεση: «όλοι σήμερα αναγνωρίζουν και δεν κρύβουν την ανησυχία τους ότι το Λύκειο έχει χάσει την παιδευτική αυτονομία και έχει μετατραπεί σε χώρο φροντιστηριακής προετοιμασίας στα μαθήματα που εξετάζονται στις πανελλαδικές εξετάσεις. Είναι γεγονός που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, ότι έχει απαξιωθεί ο παιδευτικός του ρόλος, καθώς και ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα σε αυτό, αφού η παιδευτική πράξη έχει αλλοιωθεί εκ των πραγμάτων και υπηρετεί ένα και μόνο στόχο, την εξασφάλιση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση». Δεν είναι εκπληκτικό ότι από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι χρειάζονται πανελλαδικές εξετάσεις σε 39 μαθήματα;

barikat